

ЛИТОВСКИЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФИЦИАЛЬНАЯ

ГАЗЕТА.

№

90.

K U R Y E R L I T E W S K I.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Вторникъ. 9-го Ноября — 1837 — Wilno. Wtorek. 9-go Listopada.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 28-го Октября.

Государь Императоръ, прибывъ въ городъ Тифлисъ, 8-го числа Октября, изволилъ на другой день, въ десять часовъ утра, быть въ соборъ Успенія Пресвятыя Богородицы, для слушанія благодарственнаго молебна; потомъ былъ у развода отъ Эриванскаго Карабинернаго полка, которымъ былъ доволенъ.

Въ двѣнадцать часовъ имѣли счастье быть представлены Его Величеству Ханы и почетнѣйшіе Азіятцы Закавказскаго края. — Послѣ сего Государь Императоръ изволилъ осматривать Штабъ Отдѣльнаго Кавказскаго Корпуса, Тифлисскую Гимназію, арсеналъ, казармы Кавказскаго Сапернаго баталіона и устроенную при ономъ школу для Грузинскаго дворянства, и всѣмъ былъ совершенно доволенъ; потомъ осматривалъ Метехскій замокъ для содержанія арестантовъ.

10-го числа, въ десять часовъ утра, Государь Императоръ изволилъ слушать Божественную Литургію въ Кашу-Этской Георгіевской церкви, а въ двѣнадцать часовъ дѣлалъ осмотръ войскамъ, собраннымъ въ Тифлисъ, коимъ былъ доволенъ, и въ особенности артиллерію.

11-го числа, въ десять часовъ утра, Его Величество изволилъ быть у развода Своднаго Учебнаго баталіона, коимъ остался доволенъ; послѣ чего осматривалъ Тифлисскій Военный госпиталь, Коммиссію Тифлискаго Коммиссаріатскаго Депо и образцовую шелкометильную фабрику.

Во второмъ часу по полудни, Грузинскіе Князья и дворяне, бывшіе въ конвоѣ Его Величества, и занимавшіе внутренній караулъ, собрались, верхомъ, на площади предъ домомъ, занимаемымъ Государемъ Императоромъ, и въ присутствіи Его Величества дѣлали скачку и разныя національныя игры. Вечеромъ Государь Императоръ удостоилъ посѣщеніемъ Своимъ балъ, данный дворянствомъ и гражданами Грузій.

Во все время пребыванія Его Величества въ Тифлисъ городъ былъ иллюминированъ.

12-го числа, въ шесть часовъ утра, Государь Императоръ отправился въ путь къ Ставрополю, и ночевалъ въ Квишетѣ, у подножья главнаго перевала Кавказскаго хребта. 13-го числа, въ шесть часовъ утра, Его Величество, для удобнѣйшаго переезда чрезъ горы, изволилъ отправиться верхомъ; путь сей, тамъ болѣе былъ затруднителенъ, что вершины Гуть-Горы и Крестовой были занесены снѣгомъ, и самая дорога, отъ бывшаго тогда до пяти градусовъ мороза, покрыта льдомъ. Перешедъ горы благополучно, и продолжая верхомъ путь вдоль Терека до Казбека, Его Величество прибылъ на ночлегъ во Владикавказъ.

14-го числа, во Владикавказѣ имѣли счастье быть представлены Его Величеству депутаты отъ разныхъ Горскихъ народовъ, проживающихъ за Терекомъ; потомъ Государь Императоръ, осмотрѣвъ военный госпиталь и баталіонъ Куринскаго Егерскаго полка,

WIAOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg, 28-go Października.

Cesarz Jego Mość, przybywszy do miasta Tiflisu, dnia 8 Października, raczył być nazajutrz o godzinie dziesiątej zrana w Soborze Wniebowzięcia Najsświętszej Panny Maryi, dla słuchania dziękczynnych modłów, potem był na zmianie straży półku Erywańskiego Karabinierów, z którego był zadowolony.

O godzinie dwónastej mieli szczęście być przedstawianemi NAYJAŚNIEYSZEMU PANU Chanowie i znakomitsi Azyaci kraju Zakaukaskiego. — Potém Cesarz Jego Mość raczył oglądać Sztab Oddzielnego Korpusu Kaukaskiego, Gimnazjum Tifliskie, arsenał, koszary Kaukaskiego batalionu Saperów i urządzoną przy nim szkołę dla Dworzanstwa Gruzyjskiego, i ze wszystkich był zupełnie zadowolony; potém oglądał zamek Metehski dla utrzymywania aresztantów.

Dnia 10, o godzinie dziesiątej zrana, Cesarz Jego Mość raczył słuchać Mszy świętej w Kaszu-Etskiej Georgiewskiej cerkwi, a o samém południu, czynił przegląd wojsk w Tiflisie zgromadzonych, z których był zadowolony, a szczególniej z Artylleryi.

Dnia 11-go, o godzinie dziesiątej zrana, Cesarz Jego Mość raczył być na zmianie straży Połączónego batalionu uczebnego, z którego był zadowolony; potém oglądał Tifliski szpital wojskowy, Kommissyę Tifliskiego Kommissaryatskiego Depo i wzorową fabrykę zwijania jedwabiu.

O godzinie drugiej z południa, Gruzyjscy Xiążęta i dworzanie, którzy byli w konwoju NAYJAŚNIEYSZEGO PANA i utrzymywali straż wewnętrzną, zebrali się konno na placu przed domem, przez Cesarza Jego Mości zażywany, i w obecności NAYJAŚNIEYSZEGO PANA odbywali wyścigi i różne zabawy narodowe. Wieczorem, Cesarz Jego Mość udarował Swą bytnością bal, dany przez dworzanstwo i obywateli miast Gruzyi.

Przez cały czas pobytu Jego Cesarskiej Mości w Tiflisie, miasto było oświecane.

Dnia 12-go, o godzinie szóstej zrana, Cesarz Jego Mość udał się w drogę do Stawropola, i nocował w Kwiszecie, u podnoża głównego przełazu gór Kaukaskich. Dnia 13, o godzinie szóstej zrana, NAYJAŚNIEYSZY PAN dla wygodniejszego przejazdu przez góry, raczył wyjechać konno; droga ta tém była trudniejszą, że wierzchołki Góry Hut i Krzyżowej, były zasypane sніgiem, a sama droga, z przyczyny byłego w ówczas do pięciu stopni mrozu, była lodem pokryta. Po szczęśliwém gór przebyciu, i jadąc dalej konno wzdłuż Tereki do Kazbeku, NAYJAŚNIEYSZY PAN przybył na nocleg do Władikaukazu.

Dnia 14 go, we Władikaukazie mieli szczęście być przedstawianymi Jego Cesarskiej Mości Deputaci różnych pokoleń Górali, za Terekiem mieszkających; potém Cesarz Jego Mość, obejrzawszy szpital wojskowy i batalion Kuryńskiego półku Strzelców, udał się w

отправился в путь, чрезъ Кабардинскую Плоскость, въ сопровожденіи Кабардинскихъ старшинъ и дворянъ, и прибылъ благополучно на ночлегъ въ Екатериноградъ.

15-го числа, въ семь часовъ утра, Его Величество, осмотрѣвъ военные госпитали, выѣхалъ въ Пятигорскъ, куда и прибылъ на ночлегъ того же числа.

16-го числа, въ Пятигорскѣ, Его Величество изволилъ осматривать военный госпиталь, казармы военно-рабочаго отряда, церковь, два дома для больныхъ неимущихъ офицеровъ, и потомъ все заведенія цѣлительныхъ минеральныхъ водъ. А въ двѣнадцать часовъ отправился на ночлегъ въ Георгіевскъ, куда прибывъ въ четвертомъ часу по полудни, изволилъ осматривать арсеналъ и военный госпиталь.

17-го числа, изъ Георгіевска Государь Императоръ выѣхалъ въ семь часовъ утра, и прибылъ благополучно въ Ставрополь въ девять часовъ вечера.

18-го Октября, въ Ставрополѣ, Государь Императоръ, въ девять часовъ утра, изволилъ принимать военныхъ и гражданскихъ чиновниковъ, купечество, Градскаго Главу съ хлѣбомъ-солью и мѣщанъ; Горскихъ Князей и депутатовъ отъ разныхъ Закубанскихъ народовъ.

Въ десять часовъ, Его Величество, сдѣлавъ смотръ войскамъ, въ Ставрополѣ находившимся, изволилъ объѣзжать Ставропольскій военный госпиталь, размѣщенный еще, по неимѣнію казеннаго зданія, въ шести отдѣльныхъ частныхъ домахъ, и какъ порядкомъ, такъ хорошимъ содержаніемъ больныхъ былъ весьма доволенъ.

Потомъ осматривалъ Коммиссію Ставропольскаго Коммисариатскаго Депо, больницу Приказа Общественнаго Призрѣнія и Домъ Умалишенныхъ, какъ равно выставку натуральныхъ произведеній Кавказской Области; а въ четыре часа по полудни отправился на Донъ, въ Аксайскую станицу, куда прибылъ благополучно, 19-го числа, въ третьемъ часу по полудни, и былъ встрѣченъ Атаманомъ всѣхъ Казачьихъ войскъ, Его Императорскимъ Высочествомъ Наслѣдникомъ Цесаревичемъ, прибывшимъ въ Аксай, того же числа, въ вожделѣнномъ здравіи.

21-го числа, Его Величество съ Его Высочествомъ, въ девять часовъ утра, отправились въ Новочеркасскъ, куда и прибыли въ 10½ часовъ.

Въ самый городъ Его Величеству угодно было въѣхать верхомъ, въ сопровожденіи Наслѣдника Цесаревича и всей свиты.

У триумфальныхъ воротъ Его Величество и Его Высочество встрѣчены были Исправляющимъ должность войскаго Наказнаго Атамана со всѣмъ Генералитетомъ, Штабъ-Офицерами и Войсковыми Штабами, при стеченіи многочисленнаго народа, и сопровождаемы были до Вознесенскаго Собора, гдѣ устроенъ былъ Войсковой кругъ изъ регалій и знаменъ.

Его Величество и Его Высочество, среди онаго, встрѣчены были Архіепископомъ Черкасскимъ и Георгіевскимъ, съ крестомъ и святою водою.

По вѣстивъ въ церковь, совершено было краткое молебствіе, послѣ котораго, Его Величество войдя вторично въ войсковой кругъ, изволилъ принять отъ Исправляющаго должность войскаго Наказнаго Атамана, булаву, и вручить оную Атаману всѣхъ Казачьихъ Войскъ, Наслѣднику Цесаревичу: прочіе знаки Атаманской власти отнесены были въ квартиру Его Высочества.

При семъ произведена была пальба изъ городскихъ орудій.

Потомъ Его Величество съ Государемъ Наслѣдникомъ, въ сопровожденіи всѣхъ чиновъ войска Донскаго, прибылъ въ приготовленный для Его Величества домъ, гдѣ имѣли счастье представляться всѣ Генералы Войска Донскаго.

2-го Ноября.

Въ Новочеркасскѣ, 21-го Октября, Его Высочество Наслѣдникъ Цесаревичъ, изволилъ осматривать Войсковое Правленіе, Уголовный и Гражданскій Суды, Черкасскія окружныя судныя начальства: постоянное и временное: Войсковой Архивъ, Коммиссію о размѣжеваніи земель Войска Донскаго, Войсковую Строительную Коммиссію и Войсковое Дежурство.

22-го Октября утромъ, въ десять часовъ, Его Императорское Величество изволилъ осматривать казачьи войска. Въ строю было: четыре эскадрона Лейб-Гвардіи Казачьяго полка, два эскадрона Атаманскаго Его Императорскаго Высочества Наслѣдника Цесаревича полка, сборный полкъ, составленный изъ отборныхъ взводовъ и стрѣлковъ, 20 казачьихъ полковъ четырехъ военныхъ округовъ, одна Конноартиллерійская Легкая № 2-й батарея и двѣ сотни, что составило въ общей сложности 17,031 человекъ.

Команду принималъ отъ Его Величества Его

дорогъ чрезъ плещыню Кабардынскую, przeprowadzany przez Kabardyńską starszyńcę i dworzan, i szczęśliwie przybył na nocleg do Ekaterynogrodu.

Dnia 15-go, o godzinie siódmej zrana, Jego Cesarska Mość, obejrzaawszy szpitale wojskowe, wyjechał do Piatihorska, dokąd tegoż dnia przybył na nocleg.

Dnia 16-go, w Piatihorsku, Najjaśniejszy Pan raczył oglądać szpital wojskowy, koszary oddziału wojskowo-robotniczego, cerkiew, dwa domy dla chorych Oficerów uboższych, a potem wszystkie zakłady leczebnych wód mineralnych. O godzinie dwónastej wyjechał na nocleg do Georgiewska, dokąd przybywszy, o godzinie czwartej z południa, raczył oglądać arsenał i szpital wojskowy.

Dnia 17-go, Cesarz Jego Mość wyjechał z Georgiewska, o godzinie siódmej zrana, i szczęśliwie przybył do Stawropola o godzinie dziewiątej wieczorem.

Dnia 18-go Października, w Stawropolu, Cesarz Jego Mość, o godzinie dziewiątej zrana, raczył przyjąć Urzędników wojskowych i cywilnych, kupiectwo, Głową Miasta z chlebem i solą, mieszczan, tudzież Xiążąt Górowych i Deputatów różnych ludów Zakubańskich.

O godzinie dziesiątej, Jego Cesarska Mość, odbywszy przegląd wojsk, w Stawropolu znajdujących się, raczył objeżdżać Stawropolski szpital wojskowy, rozmieszczony dla niedostatku budowli skarbowey, w sześciu oddzielnych domach prywatnych, i tak z porządku, jako i z dobrego utrzymania chorych, był bardzo zadowolony.

Potem oglądał Kommissyą Stawropolskiego Kommissoryatskiego Depo, chorobnię Urzędu Powszechnego Opatrzienia i dom wartyatów, jako też wystawę płodów przyrodzonych Obwodu Kaukaskiego; a o godzinie 4-tej z południa wyjechał na Don, do stancyi Aksayskiej, dokąd przybył szczęśliwie dnia 19-go, o godzinie trzeciej z południa i był spotkany przez Atamana wszystkich Wojsk Kozackich, Jego Cesarską Wysokość Następcę Cesarzewicza, przybyłego do Aksaja, tegoż dnia w pożądanem zdrowiu.

Dnia 21-go, Cesarz Jego Mość z Jego Wysokością, o godzinie dziewiątej zrana, udali się do Nowoczerkaska, dokąd też przybyli o pół do jedenastej.

Do samego miasta Najjaśniejszemu Panu podobało się jechać konno, w towarzystwie Następcy Cesarzewicza i całego Orszaku.

U bramy tryumfalney Najjaśniejszy Pan i Jego Wysokość spotkali byli przez Sprawującego obowiązek Wojskowego Atamana Zarządzającego ze wszystkimi Jenerałami, Sztab-Oficerami i Sztabow wojskowych, wśród liczego zgromadzenia ludu, i przeprowadzani byli do Soboru Wniebowstąpienia, gdzie było urządzone koło wojskowe z regaliów i znamion.

Najjaśniejszy Pan i Jego Wysokość, spotkali byli wśród Koła przez Arcybiskupa Czerkaskiego i Georgiewskiego, z krzyżem i wodą święconą.

Po wejściu do cerkwi, odprawiono krótkie modły, po których, Najjaśniejszy Pan wszedłszy powtórnie do Koła Wojskowego, raczył przyjąć od sprawującego obowiązek Wojskowego Zarządzającego Atamana buławę, i dać ją Atamanowi wszystkich Wojsk Kozackich, Następcy Cesarzewiczowi; inne znaki władzy Atamańskiej odniesione były do kwatery Jego Wysokości.

Przytém strzelano z dział miejskich.

Potem Cesarz Jego Mość z Cesarzewiczem Następcą, przeprowadzany przez wszystkich urzędników Wojska Dońskiego, przybył do przygotowanego dla Najjaśniejszego Pana domu, gdzie mieli szczęście przedstawiać się wszyscy Jenerałowie Wojska Dońskiego.

Dnia 2-go Listopada.

W Nowoczerkasku, 21-go Października, Jego Wysokość Cesarzewicz Następcą, raczył oglądać Zarząd Wojskowy, Sądy Kryminalny i Cywilny, Czerkaskie okręgowe władze sądowe: stałe i czasowe; Archiwum Wojskowe, Kommissyą rozgraniczenia gruntów Wojska Dońskiego, wojskową Kommissyą Budowniczą i Deżurstwo Wojskowe.

Dnia 22-go Października z rana, o godzinie dziesiątej, Jego Cesarska Mość raczył czynić przegląd wojsk Kozackich. W szeregu było cztery szwadrony Kozackiego półku Gwardyi, dwa szwadrony półku Atamańskiego Jego Cesarskiej Wysokości Następcy Cesarzewicza, półk zborny złożony z wyboru jeźdźców i strzelców, 20 półków Kozackich czterech okręgów wojskowych, jedna Konno-Artylleryjska Lekka № 2 bateria i dwie seciny, co w ogóle czyniło 17,031 ludzi.

Komendę przyjmował od Najjaśniejszego Pana

Высочество Атаманъ всѣхъ Казачьихъ Войскъ, и предводительствовалъ войсками, проходившими мимо Государя Императора церемоніальнымъ маршемъ.

По окончании смотра войск, Его Величество, вмѣстѣ съ Его Высочествомъ Наслѣдникомъ Цесаревичемъ, изволилъ осматривать Гимназію, войсковой госпиталь, тюремный замокъ, домъ умалишенныхъ и выставку искусственныхъ и естественныхъ произведеній здѣшняго края.

Къ общеденному столу Его Величества приглашены были всѣ Генералы и полковые Командиры.

Вечером, Государь Император удостоилъ посвященіемъ Своимъ балъ, данный отъ дворянства Войска Донскаго. 23-го числа въ девять часовъ утра, Его Императорское Величество вмѣстѣ съ Его Высочествомъ отправились въ путь въ Воронежъ, куда прибыли 24-го числа въ шесть часовъ по полудни, — а 25-го числа въ семь часовъ утра, изволили быть въ соборъ, прикладывались къ мощамъ Св. Угодника, и отслушавъ благодарственный молебенъ за совершеніе столь дальняго и многотруднаго путешествія, отправились того же числа въ Москву, куда и прибыли благополучно 26-го числа въ девять часовъ вечера. (С. II)

Высочайшій Рескриптъ,
данный на имя Г. Министра Внутреннихъ Дѣлъ,
Статсъ-Секретаря *Блудова*.

Дмитрій Николаевичъ! Получивъ отъ Министра Юстиціи донесеніе о вступленіи его по возвращеніи въ С. Петербургъ въ управленіе ввѣреннымъ ему Министерствомъ, Мы пріятно изъяснить вамъ совершенное Мое благоволеніе за отличную ревность и дѣятельность, съ коими вы во время его отсутствія, при обширныхъ занятіяхъ вашихъ по управленію Министерствомъ Внутреннихъ Дѣлъ, исполняли обязанности и по управленію Министерствомъ Юстиціи.

Пребываю къ вамъ всегда благосклоннымъ.

На подлинной Собственною Его Императорскаго Величества рукою написано:

НИКОЛАЙ.

Мѣстечко Мѣсандра на Южномъ берегу Крыма
17-го Сентябри 1837 года.

Высочайшею Грамотою, 30-го Сентября, Всемилостивейше пожалованъ Кавалеромъ ордена *Вблага Орла*, Королевскій Шведскій Генераль-Лейтенантъ, Графъ *Аксель-Мернбергъ*.

— Высочайшею Грамотою, 20 го Сентября, Всемилостивейше пожалованъ Кавалеромъ ордена *Св. Анны 1-й степени*, Одесскій Градоначальникъ, Дѣйствительный Статскій Совѣтникъ *Левшинъ*.

— Военный Министрь, Генераль-Адъютантъ Графъ Чернышевъ, выѣхалъ изъ зданія Отолицы въ Москву, 24-го Октября. (Руск. Инс.)

— Именнымъ Высочайшимъ Указомъ, даннымъ Правительствующему Сенату въ 28-й день Апрѣля сего года о прибавкѣ жалованья Предсѣдателямъ и Совѣтникамъ Судебныхъ Палатъ и Губернскимъ Прокурорамъ, между прочимъ, Повелѣно: Предсѣдателямъ Судебныхъ Палатъ, отъ Дворянства избираемымъ, увеличить жалованье изъ земскаго сбора; о чемъ предоставляется Дворянству сдѣлать соображенія особо въ каждой Губерніи. — По вступившимъ послѣ того въ Министерства Внутреннихъ Дѣлъ и Юстиціи вопросамъ: должны ли и изъ какого источника восполняться опредѣленно означеннымъ Указомъ прибавкою жалованья лица, занимающія отъ Короны Предсѣдательскія мѣста въ тѣхъ Губерніяхъ, гдѣ Предсѣдатели предположены по выборамъ, и съ котораго времени слѣдуетъ производить имъ такую прибавку, — Управлявшій въ отсутствіе его Г. Министра Юстиціи сямъ Министерствомъ Г. Министръ Внутреннихъ Дѣлъ входилъ съ представленіемъ въ Комитетъ Гг. Министровъ. Его Императорское Величество, по положенію Комитета Гг. Министровъ, въ 9 день минувшаго Сентября, Высочайше повелѣть соизволилъ: при будущемъ соображеніи въ Губернскихъ Собраніяхъ о прибавкѣ жалованья Предсѣдателямъ по Указу 28 Апрѣля сего года, предложить на разсужденіе Дворянства и назначеніе добавочнаго жалованья тѣмъ изъ нихъ, которые занимаютъ сіи мѣста не по выборамъ, а отъ Короны, предоставивъ ему же опредѣлить съ какого времени и въ какомъ количествѣ должно производить Предсѣдателямъ прибавку жалованья. (С В.)

Москва, 20-го Октября.

Его Императорское Высочество Великій Князь КОНСТАНТИНЪ НИКОЛАЕВИЧЪ изволилъ прибыть изъ С. Петербурга въ сію столицу, 17-го Октября, въ семь часовъ по полудни; а Ихъ Императорскія Высочества Великіе Князья НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧЪ и МИХАИЛЬ НИКОЛАЕВИЧЪ, Ве-

JEGO WYKOŚĆ ATTAMAN WSZYSTKICH WOYSK KOZACKICH,
I DOWODZIŁ WOYSKAMI, PRZED JEGO CESARSKĄ MOŚCIĄ
PRZECIĄGAJĄCIMI.

Po ukończeniu przeglądu woysk, CESARZ JEGO MOŚĆ z JEGO WYSOKOŚCIĄ NASTĘPĄ CESARZEWICZEM, raczył oglądać Gimnazyum, szpital Woyskowy, zamek turemny, dom warzywót i wystawę sztucznych i naturalnych płodów tutejszego kraju.

Na obiad do stołu CESARZA JEGO MOŚCI wezwani
byli wszyscy Jenerałowie i Dowódcy półkow.

Wieczorem, Cesarz Jego Mość uderował swą bytnością bal, przez dworzanstwo Wojska Dońskiego dany. Dnia 23-go, o godzinie dziewiątej z rana, Jego Cesarzowska Mość z Jego Wysokością udali się w drogę do Wronieża, dokąd przybyli dnia 24-go o godzinie szóstej wieczorem, — a dnia 25-go o godzinie siódmej z rana, raczyli być w Soborze, oddali cześć relikwiiom Świętych, i po wstęchnianiu dziękczynnych modłów za odbycie tak dalekiej i tak trudnej podróży, wyjechali dnia tegoż do Moskwy, dokąd też szczęśliwie przybyli dnia 26-go o godzinie dziewiątej wieczorem. (P. P.)

NAYWYŻSZY RESKRYPT,

do P. Ministra Spraw Wewnętrznych, Sekretarza Stanu *Błudowa*.

Dymitrze Nikołajewiczu! Otrzymałszy od Ministra Sprawiedliwości doniesienie o jego objęciu za powrotem do St. Petersburga zarządu powierzonego mu Ministerium, przyjemnie Mi jest oświadczyć wam zupełne Moje zadowolenie, za odznaczającą gorliwość i czynność, z jakimi w czasie jego niebytności, obok obszernych waszych zatrudnień w zarządzaniu Ministerium Spraw Wewnętrznych, wypełnialiście obowiązki i w zarządzaniu Ministerium Sprawiedliwości.

Zostaje ku wam na zawsze przychylny.

Na autentyku Własną JEGO CESARSKIEY MOŃCE
ręką napisano:

НИКОЛАЙ.

Miasteczko Massandra na południowym brzegu Krymu.
 17-go Września 1837 roku.

Przez Naywyższy Dyplomat, 30 go Września, Nay-
tąskawiey mianowany Kawalerem Orderu *Orta Białe-*
go, Królewsko - Szwedzki Jenerał - Porucznik Hrabia
Akset-Mörner.

— Przez Nanywyższy Dyplomata, 20-go Września, Nanyłaskawie mianowany Kawalerem Orderu *Sw. Anny 1 go stopnia*, Odesski Naczelnik miasta, Rzeczywisty Radzca Stanu *Lewszin*.

— Minister Woyuy, Jenerał-Adjutant Hrabia Czernyszew, wyjechał z tutejszey stolicy do Moskwy, 24-go Października. (R, I)

— Przez Naywyższy Imienny Ukaz, dany Rządzącemu Senatowi 28-go Kwietnia teraźniejszego roku o dodatku płacy Prezydentom i Radzcom Izb Sądowych, tudzież Prokuratorom Gubernialnym, między innemi, rozkazano: Prezydentom Izb Sądowych, przez Dworzaństwo obieranym, powiększyć płacę z poboru ziemskiego; o czem się zostawuje naradzić Dworzaństwu w każdej Gubernii osobno. — Z przyczyny weszłych potem do Ministeryum Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości zapytań: czy powinny i z jakiego źródła korzystać z naznaczonego pomienionym ukazem powiększenia płacy osoby, zajmujące od Korony posady Prezydentów w tych Guberniach, gdzie Prezydenci naznaczają się z wyborów, i od którego czasu należy wydawać im to powiększenie, — Zarządzający w czasie niebytności P. Ministra Sprawiedliwości tém Ministeryum, P. Minister Spraw Wewnętrznych czynił przedstawienie do Komitetu PP. Ministrów. Jego CESARSKA Mość, po nastąpieniu postanowieniu Komitetu PP. Ministrów, w dniu 9 zeszłego Września Naywyżey rozkazać raczył, na mającém bydź naradzeniu się w zgromadzeniach Gubernialnych o powiększeniu płacy Prezydentom podług ukazu 28-go Kwietnia teraźniejszego roku, podać na rozprawę Dworzaństwu i wyznaczenie płacy dodatkowej tym z nich, którzy zajmują te obowiązki, nie z wyborów, ale od Korony, zostawiawszy mu też i naznaczenie od którego czasu i w jakiej ilości należy uskuteczniać Prezydentom powiększenie płacy. (G. S. P.)

Moskwa, 20-go Października.

JEGO CESARSKA WYSOKOŚĆ WIELKI XIAŻĘ KON-
STANTY NIKOŁAJEWICZ raczył przybydź z Sankt-
Petersburga do tej stolicy dnia 17-go Października, o
godzinie siódmej z południa; a ICH CESARSKIE WYSOKO-
ŚCIE WIELCY XIAŻĘTA NIKOŁAJ NIKOŁAJEWICZ
i MICHAŁ NIKOŁAJEWICZ, tudzież WIELKIE XIA-

ЛИКІЯ Княжны ОЛЬГА НИКОЛАЕВНА и АЛЕКСАНДРА НИКОЛАЕВНА, изволили прибыть 18-го числа, въ девятомъ часу по полудни. (М. В.)

Одесса, 12-го Октября.

Чрезвычайный Посланникъ и Полномочный Министръ при Оттоманской Портѣ, А. П. Бутеневъ, вышелъ вчера изъ Одесскаго карантинна въ городъ.

— Эскадра, состоящая изъ 6-ти линейныхъ кораблей, подъ командою Контръ-Адмирала Уманца, отправилась, въ Пятницу, 8-го Октября вечеромъ, въ Севастополь.

— Здѣсь получено извѣстіе, что Англійское трехмачтовое судно *Таймзъ*, шх. В. Грей, нагруженное въ Одессѣ домомъ Кортацци, погибло въ ночь съ 20 на 21-е Сентября въ Мидіи, на Европейскомъ берегу, недалеко отъ Босфора. Потеря, произведенная гибелью этого судна, простирается, какъ полагаютъ, до 300,000 р. Весь экипажъ его утонулъ. Турецкій бригъ, нагруженный льдомъ и, вѣроятно, вышедшій изъ Дуная, также претерпѣлъ крушеніе въ томъ же самомъ мѣстѣ; бывшіе на немъ люди спасены. Изъ Константинополя пишутъ, что болѣе сорока судовъ, прибывшихъ изъ разныхъ Черноморскихъ портовъ, сильно повреждены. (Од. В.)

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

А В С Т Р І Я.

Пресбургъ, 2-го Ноября.

Здѣшняя газета уведомляетъ изъ Скеля Гладовы отъ 11-го Октября: 8-го ч. с. м. прибылъ въ Орсовскій карантинъ Русскій Князь и Адъютантъ Императора НИКОЛАЯ I-го, *Долгорукой*, съ важными порученіями отъ своего Монарха къ Князю *Милошу*, въ резиденціи котораго нѣтъ ни Русскаго Консула, ни агента. Далѣе, сюда прѣхалъ Англійскій кабинетный курьеръ, также посланный къ Князю *Милошу*, а сегодня прибылъ сюда Князь Валахій и Бухареста. Вообще думаютъ, что между Княземъ *Милошемъ* и Россіею начнутся дипломатическія сношенія, и что Князь *Милошъ* признаетъ Россійскаго Консула въ Орсовѣ въ его дѣйствіяхъ, и дозволить ему жить въ своихъ областяхъ. При томъ замѣчательно обстоятельство, что сынъ убитаго въ 1817 году Сербскаго Князя, *Георгія Черни*, который Россіи долженъ большія суммы и до сихъ поръ жилъ въ Краевѣ, 10-го ч. вечеромъ также сюда прибылъ.

— Уведомляютъ изъ Германштадта отъ 12-го Октября: Въ Клаузенбургѣ на свѣжѣмъ дѣлѣ захватили поджигательницу. Это было 3 Октября вечеромъ, когда она бросила трутъ на сѣнные стоги выстроенные въ рядъ, но къ счастью находившійся близко кучеръ увидѣлъ, какъ огонь пролеталъ мимо стоговъ и поймалъ преступницу. Слышно, что она не запирается въ своемъ поступкѣ, но говоритъ, что научена къ тому кѣмъ-то другимъ. (А.Р.С.З.)

Ф Р А Н Ц І Я.

Парижъ, 1-го Ноября.

Пароходъ *Церберъ*, 27 ч. пр. м. отплылъ изъ Тулона въ Бону. До сего дня, неотплылъ еще оттуда ниодина новый полкъ въ Африку.

— Похоже на то, что будущее засѣданіе Палаты, будетъ имѣть очень мало такъ названныхъ драматическихъ засѣданій, въ которыхъ борются между собою политическія страсти. Министерство изъявило уже намѣреніе, сдѣлать засѣданіе совершенно матеріальнымъ. Уже нѣсколько мѣсяцевъ приготавливаютъ значительное количество проектовъ закона о мѣстныхъ дѣлахъ. Особенно внесено будетъ много проектовъ о желѣзныхъ дорогахъ.

— Графъ *Клеманъ де Ри*, прежій Сенаторъ и членъ Палаты Перовъ, умеръ здѣсь вчера утромъ.

— Полученныя здѣсь Мадридскія газеты отъ 23 ч. не содержатъ ничего значительнаго. Донесеніе о взятіи Константины сдѣлалось уже тамъ извѣстнымъ чрезъ Малагу, куда доставилъ оное Тосканскій корабль. По письмамъ изъ Кадикса, тамъ получено наконецъ повелѣніе отъ Правительства, распределить Карлистскихъ плѣнныхъ находящихся въ Санъ Фернандо; 800 чел. должны быть отправлены въ Майорку и 700 на Канарійскіе острова, прочіе же 500 ч. останутся еще въ Санъ Фернандо.

— Сегодня, какъ въ день Всѣхъ Святыхъ, биржа закрыта, и большая часть здѣшнихъ журналовъ завтра не выйдетъ.

— Палата Королевскаго Совѣта, по донесенію слѣдственнаго судьи и согласно съ предложеніемъ публичнаго Министерства, отъ 28 ч. п. м. опредѣлила, что не должны быть вовсе производимы дальнѣйшія судебныя преслѣдованія противу извѣстныхъ легитимистовъ, Г. Берріе, Женодз, Валлиз, Неттемана и Бускета. Напротивъ предписано продолженіе слѣдствія противу оставшагося до сихъ поръ неизвѣстнымъ

ЗНИЧКИ ОЛЬГА НИКОЛАЕВНА и ALEXANDRA НИКОЛАЕВНА, raczyły przybyć dnia 18-go, o godzinie dziewiątej wieczorem. (G. M.)

Одесса, 12-го Паździernика.

Nadwyszczayny Poseł i Pełnomocny Minister przy Porcie Otomańskiej, A. P. Buteniew, wyszedł wczora z kwarantanny Odesskiej do miasta.

— Eskadra, z sześciu okrętów składająca się, pod dowództwem Kontr-Admirała Umanca, w piątek, 8-go Października wieczorem, wypłynęła do Sewastopola.

— Otrzymano tu wiadomość, że Angielski okręt trzymasztowy *Times*, szyper W. Grey, natadowany w Odessie przez dom Cortacci, rozbił się w nocy z dnia 20 na 21-szy Września w Midii, na brzegu Europejskim, nie daleko Bosforu. Strata, przez rozbicie tego okrętu zrządzona, wynosi, jak mniemają, do 300,000 rubli. Cały ekwipaż zatonął. Bryg Turecki, drzewem natadowany, który zapewna wypłynął z Dunaju, rozbił się także na témże samém miejscu; ludzie na nim znajdujący się, zostali uratowani. Piszą z Konstantynopola, że więcej czterdziestu okrętów, przybyłych z różnych portów Czarnomorskich, mocno są uszkodzone. (G. O.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

A U S T R I A.

Presburg, 2 Listopada.

Gazeta tutejsza donosi z Skela-Gladova pod 11 Paźd.: „D. 8 t. m. udał się do Orsowskiej kwarantanny Xiążę Rossyjski i Adjutant CESARZA NIKOŁAJA, *Dothoruki*, z ważnemi poleceniami swojego Najjaśniejszego MONARCHY do Xięcia *Milosza*, w mieście rezydencyonalnym którego, niema ani konsula, ani agenta Rossyjskiego. Dalej d. 10 przejeżdżał tu Angielski goniec gabinetowy, wysłany również do Xięcia *Milosza*, a dzisiaj udaje się tamże Xiążę Wołoszczyzny i Bukarestu. Rozumieją powszechnie, że między Xięciem *Mitoszem* a Rossyą nastąpią układy dyplomatyczne, i że Xiążę *Milosz* Konsula Rossyjskiego w Orsovie przyzna w jego obowiązkach i dozwoli mu rezydować w swym kraju. Przy tém zdaje się takż być godną uwagi ta okoliczność, że syn zamordowanego w 1817 r. Xięcia Serbii, *Jerzego Czernego*, który winien jest Rossyi wielkie summy i dotąd mieszkał w Krajowa, d. 10 wieczorem również tu przybył.”

— Donoszą z Hermannstadtu pod 12 Paźd.: W Klauzenburgu poymana została podpalaczka na gorącym uczynku. Było to 3 Paźd. wieczorem, kiedy rzuciła ogień na rząd wystawionych brogów siana; na szczęście blisko będący furman, postrzegł niejakiś ognisty przedmiot, przelatujący mimo brogów sennych i ujął sprawczynę. Podczas examinu nie zaprzeczała swego uczynku, wydała jednak, że była namówioną od kogo innego. (A.P.S.Z.)

F R A N C Y A.

Paryż, dnia 1 Listopada.

Statek parowy *Cerberus* d. 27 z. m. wyszedł pod żagle z Tulonu do Bony. Do tego dnia nie wypłynął ztamtąd żaden półk do Afryki.

— Wszystko zapowiada, że następne Izby bardzo mało mieć będą tak nazwanych dramatycznych posiedzeń, w których walczą przeciwko sobie namiętności polityczne. Ministerjum miało już dać poznać, że to posiedzenie uczyni czysto materyalnem. Od kilku miesięcy przygotowują mnóstwo projektów o rzeczach miejscowych. Szczególnie wiele projektów wniesionych będzie o drogach żelaznych.

— Hrabia *Clément de Ris*, dawniey Senator i członek Izby Parów, umarł tu wczora rano.

— Otrzymane tu gazety Madryckie, daty d. 23, nie ważnego nie zawierają. Wiadomość o wzięciu Konstantyny otrzymano już tam przez Malagę, dokąd ją przewiózł okręt Toskański. Podług listów z Kadyxu, otrzymano tam nakoniec rozkaz Rządowy, ażeby będące w San-Fernando Depo jeńców Karolistowskich skasować; 800 ludzi ma być przewiezionych do Majorki, a 700 na wyspy Kanaryjskie, pozostające zaś 500 do dalszego rozporządzenia zostawieni będą w San-Fernando.

— Dzisiaj, jako w dzień WW. SS., giełda jest zamkniętą, a większa część dzienników tutejszych jutro nie wyjdzie.

— Izba Rady Królewskiej, na rapport Sędziego Instrukcyjnego i zgodnie z przełożeniem Ministerjum publicznego, pod d. 28 z. m. rozstrzygnęła, że żadne dalsze sądowe prześladowanie nie ma być czynione przeciwko znajomym legitymistom PP. *Berryer, Genoude, Walsh, Nettemant i Bousquet*. Przeciwnie zaś dalsze śledzenie nakazane zostało przeciwko P. *Dubuisson*, który dotąd pozostawał niewiadomym, a który

Г-на Дюбуиссонъ, сочинителя письма къ Герцогинѣ Беррійской.

3-го Ноября.

Мониторъ содержитъ сегодня слѣдующія офиціальныя извѣстія о экспедиціи въ Константиноу:

I. Письмо Генералъ-Лейтенанта Графа Вале къ Президенту Совѣта.

„Константина 20 Октя. Съ того времени, какъ я имѣлъ честь препроводить къ Вамъ письмо отъ 16 ч. пр. м., въ Константиноу непрерывно продолжается спокойствіе. Совершенно разстроенные пораженіемъ жители, подверглись всѣмъ мѣрамъ, которыя долженъ я былъ предписать и большая часть изъ нихъ, искавшихъ спасенія въ бѣгствѣ, испрашивали дозволенія возвратиться въ дома. Всѣхъ явившихся я велѣлъ впустить, исключая только вооруженныхъ, и сіе запрещеніе распространено также и на тѣхъ жителей, которые удаляются изъ города. Возвратились уже многіе пользующіеся вліяніемъ, и своимъ присутствіемъ содѣйствуютъ къ успокоенію народа. Ожиданія мои на счетъ посѣщенія торго подтвердились. Уже Арабы доставляютъ намъ продовольствіе въ Бабъ-эль-Уэдъ, и войско ежедневно можетъ покупать все нужное. Приобрѣтенъ еще гораздо важнѣйшій результатъ, въ слѣдствіе нѣкоторыхъ переговоровъ. Многіе Шеики, принявъ на себя доставку нужнаго для насъ скота на убой. Одинъ изъ нихъ доставилъ уже 180 воловъ и обещалъ поставить еще болѣе. Я почиталъ должнымъ усердіе его наградить *Бурнусомъ*, и въ послѣдствіи я награжу ими начальниковъ поколѣній, присоединившихся къ намъ. Вамъ извѣстно, Графъ, что начальники въ семъ краѣ подчинены своимъ, въ доказательство своего удовольствія, жалуютъ красный или черный *Бурнусъ*, и я узналъ, что *Ахметъ* раздалъ ихъ шеикамъ, оставшимся ему вѣрными. Я опредѣлилъ, что производство денегъ на одежду для войска, до дальнѣйшаго повелѣнія, будетъ дѣлаемо изъ Константины. Артиллерія продолжаетъ свои обыски оружія и другихъ защительныхъ средствъ находящихся въ городѣ. Дѣлается теперь опись въ крѣпости найденнымъ снарядамъ, которая въ послѣдствіи будетъ препровождена Военному Министру. Опасаясь, чтобы худая погода, не испортила совершенно дороги, я приказалъ артиллеріи, отправить тяжелыя орудія въ Мерджецъ-Гамаръ, откуда будутъ отвезены въ Бону, какъ только дозволитъ это качество дороги. Надѣюсь, что это трудное дѣйствіе будетъ исполнено прежде, нежели дождь сдѣлаетъ переходъ чрезъ горы столь опаснымъ, какъ это бываетъ обыкновенно зимою. *) Я очень хлопочу о томъ, чтобы повѣренныя мнѣ Королемъ снаряды, отвести въ Бону. Экспедицію въ Константиноу можно почитать тогда совершенно оконченною, если осадная артиллерія въ безопасности, и Франція не будетъ болѣе опасаться потери, которая произошла бы отъ того, еслибы необходимо было подвергнуть оную опасности или разорить. Я велѣлъ устроить корпусъ гарнизона, который долженъ состоять изъ 2,500 чел., войска разнаго оружія. Гарнизонъ этотъ кажется мнѣ довольно достаточенъ для удержанія города и обезпеченія нашего вліянія на сосѣдственныя поколѣнія. Я приказалъ интенданту снабдить этотъ гарнизонъ продовольствіемъ на 6 полныхъ мѣсяцевъ. Онъ занимается приготовленіемъ требуемаго продовольствія, и я не прежде оставлю городъ, пока не окончится совершенно это дѣло. Паденіе Константины произвело въ сей части Африки большое впечатлѣніе. Изъ полученныхъ мною съ разныхъ сторонъ извѣстій, я узналъ, что Арабы до послѣдней минуты, почитали невозможнымъ взятіе сей крѣпости; случай сей наполнилъ ужасомъ умы и внушилъ поколѣніямъ высокое мнѣніе о могуществѣ Франціи. Вамъ извѣстно, Графъ, вліяніе, которое Константина производила всегда на страну. Находясь въ 40 часахъ отъ моря, среди самаго заселеннаго округа, городъ сей былъ вмѣстѣ рынкомъ и военнымъ мѣстомъ провинціи, и хотя онъ теперь въ рукахъ Христіанъ, однако бы Арабы не рѣшились прекратить свои съ нимъ сношенія. Взоры ихъ не могутъ обратиться ни къ какому другому мѣсту, которое бы было въ состояніи играть роль Константины. Наконецъ живущія окрестъ Константины поколѣнія менѣе воинственны и болѣе расположены къ земледѣльству, нежели въ другихъ частяхъ регентства. Страна изобилуетъ хлѣбомъ, и съ незапамятныхъ временъ, Арабы привозили оный для продажи въ Константиноу. Посему положеніе наше, кажется мнѣ, во всякомъ отношеніи благоприятнымъ. Гарнизонъ, который оставляю я въ Константиноу, дозволить нашему Правительству, въ отноше-

jest autorem listu do Xiężny Berry.

Дня 3.

Мониторъ оглосилъ dzisiaj następujące urzędowe dokumenta, o wyprawie do Konstantyny:

I. List Jenerał-Porucznika Hrabiego Valée do Prezydenta Rady:

„Konstantyna, 20 Października. Od listu, który miałem honor pod datą dnia 16 teraźniejsz. m. JWP. przesłać, w Konstantynie nieprzerwana panuje spokojność. Mieszkańcy, którzy przez doznana porażkę całkiem stracili ducha, poddali się bez trudności wszystkim środkom, które widziałem się zmuszonym przepisać, a większa część z tych, którzy szukali ratunku w ucieczce, prosili dozwolenia powrócić do domów. Wszystkim tym, którzy się stawili, kazałem otworzyć bramy, lecz zakazałem wpuszczać z bronią, i zakaz ten rozciągnąłem na tych mieszkańców, którzy się wydalały z miasta. Powróciło już wiele osób, wpływ mających, i obecnością swą przykładają się do uspokojenia ludu. Oczekiwania moje, względem zjeżdżania się na targi, ziściły. Dostarczają już nam Arabowie żywność do Bab-el-Oued, a wojsko może codziennie kupować wszystko, co potrzeba. Otrzymaliśmy jeszcze daleko ważniejszy wypadek, skutkiem niejakich układów. Wielu Szeików obowiązano się dostarczenia potrzebnego dla nas bydła. Jeden z nich dostarczył 180 wołów i obiecał więcej jeszcze przypędzić. Uznałem za dobre nagrodzić gorliwość jego *burnusem* i w następstwie udzielić *burnusy* naczelnikom pokoleń, które się do nas przyłączyły. Wiadomo JW. Hrabie, że naczelnicy w tym kraju, podwładnym swym, na dowód zadowolenia, dają czerwone lub czarne *burnusy*, i do wiedziałem się, że *Achmet* pomiędzy wszystkimi Szeikami, którzy mu pozostali wiernymi, kazał rozdać także *burnusy*. Postanowiłem, ażeby opłata za przyodzianie wojska, uskutecznianą była do dalszego rozkazu przez miasto Konstantynę. Artyllerya ciągle wyszukuje broń i wszelkie artykuły uzbrojenia, jakie znajdują się w mieście. Sporządza się wiadomość o znalezionych w twierdzy materiałach, która w późniejszym czasie przesłaną będzie Ministrowi Woyny. W obawie, ażeby zła pogoda nie popsuka dróg zupełnie, rozkazałem artylleryi, przeprowadzić ciężkie działa do Merdżez-Hammar, z kąd przesłane będą do Bony, jak tylko stan drogi dozwoli. Spodziewam się, że ciężka ta operacya wykonana będzie pierwey, aniżeli deszcz przechoch przez góry uczynią tak niebezpiecznym, jak zwyczajnie bywa w zimie *). Za wielką ważność także poczytuję, ażeby materiał, który mi Król powierzył, do Bony odprowadzić. Wyprawa do Konstantyny w ten czas dopiero może być uważaną za zupełnie dokonaną, gdy obłężnica artyllerya będzie w miejscu bezpiecznym, a Francya nie ma się żadney więcej obawiać straty, która mogłaby ztąd wyniknąć, jeśliby zachodziła konieczność na niebezpieczeństwo ją narazić lub zniszczyć. Nakazałem utworzenie korpusu załogi, który się ma składać z 2,500 ludzi różney broni. Garnizon ten, zdaje mi się, jest więcej, niż dostatecznym dla utrzymania miasta i zabezpieczenia wpływu naszego na sąsiednie pokolenia. Polecilem Intendentowi wojska, załogę tę opatrzyć w żywność na 6 miesięcy. Pilnie się on zajmuje przygotowaniem potrzebnych do tego artykułów żywności. A ja, nie pierwey opuszczę miasto, aż ta czynność całkiem zostanie ukończoną. Upadek Konstantyny sprawił w tej części Afryki wielkie wrażenie. Z różnych stron przychodzących do mnie doniesień, dowiaduję się, że Arabowie wzięcie tej twierdzy do ostatniej chwili poczytywali za niepodobne; a wypadek ten napełnił umysły przerażeniem i dał pokoleniom wysoką opinią o potęgze Francyi. Wiadomy jest JW. Hrabie, wpływ, jaki zawsze Konstantyna na kraj wywierała. Położona na czterdzieści godzin od morza, wśród najludniejszej okolicy, miasto to było razem rynkiem i obronnym miejscem prowincyi, a lubo teraz znajduje się w ręku Chrześcian, nie mogliby się jednak Arabowie odważyć zerwać z nim związki. Oczy ich nie mogłyby się zwrócić ku żadnemu innemu miastu, któreby było w stanie zastąpić Konstantynę. Pokolenia, mieszkające naokoło Konstantyny, są mniej wojownicze, aniżeli w innych częściach regencyi. Kraj dostarcza zboża do zbytku, a od niepamiętnych czasów Arabowie przywozili je na sprzedaż do Konstantyny. Ztąd stanowisko nasze w każdym względzie zdaje się mi pomyślnem. Załoga, którą zostawiam w Konstantynie, dozwoli naszemu rządowi, we względzie tej prowincyi uczynić postanowienie, jakie zdawać się będzie stosownem, i jeśli uzna potrzebnem, cofnąć na wiosnę garnizon do Francyi, tedy bez trudności przy piękney pogodzie będzie się mógł udać do Bony. Proszę przy-

*) Осадныя орудія 26 Октября благополучно прибыли въ Бону.

*) Działa burzące d. 26 Października przybyły szczęśliwie do Bony.

ній сей провинціи сдѣлать постановленіе, какое будетъ приличнымъ, и если почтить нужнымъ, возвратить весною гарнизонъ во Францію, то онъ безъ труда при хорошей погодѣ отправится въ Бону. Примите и проч. Генераль-Лейтенантъ и глав. Начальникъ экспедиціи въ Константиноу. (под.) Графъ *Вале*.“
(*Два остающіеся еще письма сообщены будутъ въ слѣдующемъ N-рѣ.*)

— *Constitutionnel* содержитъ слѣдующее письмо изъ Байонны отъ 29 Октября: „Карлистскія войска по переходѣ чрезъ Эбро, прибывшіе 22 ч. въ Эстеллу, состоятъ изъ баталіона проводниковъ, 2-хъ батал. Гвипускойскихъ, 2-хъ Бискайскихъ, 2-хъ Валенціанскихъ и 5-ти Наварскихъ, всего изъ 5,500 чел. Бѣдное состояніе, въ какомъ находились эти войска, возбудило въ жителяхъ Эстеллы глубокое состраданіе и неудовольствіе противу Карлистскихъ вождей. Возвратившіеся въ Эстеллу войска находятся подъ начальствомъ *Царіатеги* и Инфанта *Донъ-Себастьяна*. Что касается *Донъ-Карлоса*, о прибытіи котораго здѣсь также донесено, утверждаютъ, что онъ при бродѣ Велллы, на границахъ Наварры и Арагоніи, перешелъ чрезъ Эбро, чтобы укрѣпиться въ горахъ Анцанико; онъ имѣетъ подъ начальствомъ 6,000 чел. и полагаютъ, что *Кабрера*, *Кабанеро* и *Форнаделъ* съ корпусами своими присоединятся къ нему. Все показываетъ, что *Донъ-Карлосъ* имѣетъ намереніе идти въ Каталонію и тамъ провести зиму.

— Въ письмѣ изъ Байонны отъ 30 Октября содержится: „Мадридская почта отъ 27 ч. доставила слѣдующую депешу Бургосскаго коменданта отъ 23 ч.: „Я узналъ, что Карлисты подъ начальствомъ *Донъ-Карлоса*, прибыли въ окрестности Брухата, и я отдалъ тотчасъ 12 чел. конницы, для наблюденія вблизи за движеніями непріятеля; еще ночью получилъ я уведомленіе, что Карлисты переночевали въ деревняхъ *Фресно*, *Колена*, *Пурко* и проч. Сегодня очень рано, обратились поспѣшно чрезъ *Орадур* и *Ситта-Перальта* къ броду на Эбрѣ. Все донесеніе согласны въ томъ, что Карлисты находятся въ самомъ жалкомъ состояніи и почти безъ одежды терпятъ холодъ и голодъ. Также между Карлистскими Генералами будто господствуетъ большое несогласіе а *Морено* вчера удаленъ. Впрочемъ говорятъ, *Донъ-Карлосъ* объявилъ, что онъ скорѣе умретъ, нежели возвратится въ Наварру.“ (*A.P.S.Z.*)

ТУРЦІЯ.

Константинополь, 18-го Октября.

Эрцгерцогъ *Іоаннъ* Австрійскій пробывъ 14 дней въ столицѣ, выѣхалъ отсюда на Австрійскомъ пароходѣ *Марія Анна*, по Мраморному морю, въ Смирну, чтобы оттуда чрезъ Аѳины возвратиться въ Триестъ. Австрійскій Интернуцій Баронъ *Штормеръ* и Баронъ *Теста*, который былъ у Герцога во время его пребыванія, переводчикомъ, провожаютъ его до Смирны. Его Импер. Высоч. предъ своимъ отъѣздомъ обозрѣлъ великолѣпный сераль, при каковомъ случаѣ, по удаленіи женщинъ, открыты были ему комнаты гарема — почестъ, каковой до сихъ поръ никто не былъ удостоенъ. На послѣдней недѣлѣ Австрійскій Принцъ, часто посѣщалъ Турецкихъ Сано-вниковъ, обозрѣлъ важнѣйшія публичныя зданія, военныя и другія возникающія заведенія, чѣмъ занимался цѣлый день, такъ, что уже поздно вечеромъ возвращался въ свою гостиницу, гдѣ обыкновенно обѣдалъ со многими членами здѣшняго дипломатическаго корпуса. Вчера Принцъ *Іоаннъ* имѣлъ прощальную аудіенцію у Султана. Сказавъ другъ другу обыкновенныя вѣжливости, они трогательно простились. Султанъ вручилъ своему гостю оправленное въ золотую раму изреченіе, на Арабскомъ языкѣ, слѣдующаго содержанія: „Величайшая щедрота есть та, которая даетъ, что имѣетъ.“ Во дворецъ Интернуцій посланы потомъ для Герцога многіе подарки и между прочимъ три верховыхъ лошади, три Дамасскихъ сабли, три шали. Вмѣстѣ съ Его Императ. Высоч. отправился Принцъ *Адалбертъ* Пруссійскій, который также вмѣстѣ съ нимъ сюда прибылъ. Князь *Виндшигерцъ* еще остался здѣсь и уже послѣ завтра поѣдетъ въ томъ же направленіи, на другомъ пароходѣ. Его Кор. Высоч. Принцъ *Августъ* Пруссійскій и Фельдмаршалъ-Лейтенантъ Баронъ *Гаммерштейнъ* со многими Австрійскими Офицерами уже за нѣсколько дней предъ симъ, оставили Константинополь. (*A.P.S.Z.*)

ГРЕЦІЯ.

Аѳины, 12-го Октября.

Президентъ Министровъ *Г. Рудгардъ* въ день тезоименитства Ея Величества Королевы далъ блистательный балъ, который Ихъ Величества осчастливили своимъ присутствіемъ.

жѣ и т. д. Jenerat-Porucznik i naczelný dowódzca wypraw do Konstantynu.

(podp.) Hrabia *Valée*.”

(*Dwa dalsze listy nastąpią w N-rze przyszłym.*)

— *Constitutionnel* zawiera następujący list z Bajonny pod d. 29 Październ.: „Woyska Karolistowskie, które po przejsciu przez Ebro, dnia 22 przybyły do Estelli, składają się z jednego batalionu przewodników, dwóch Guipuzkoanskich, dwóch Biskayskich, dwóch Walencyjskich i pięciu Nawarskich, wogóle z 5,600 ludzi. Zły stan, w jakim się znajdowały te woyska, wzbudził w mieszkańcach Estelli głęboką litość i niechęć przeciwko dowódczom Karolistowskim. Woyska, które powróciły do Estelli, zostają pod rozkazami *Zariateguy* i Infanta *Don Sebastian*. Co się tycze *Don Carlosa*, o którego powrocie do tegoż miasta również doniesiono, zapewniają, iż on przy brodzie *Velilla*, na granicach Nawarry i Aragonii przeszedł przez Ebro dla utwierdzenia się w górach *Anzanico*; jest on na czele 6,000 ludzi, i rozumieją, że *Cabrera*, *Cabanero* i *Forcadell* ze swemi korpusami przyłączą się do niego. Wszystko zapowiada, że *Don Carlos* ma zamiar iść do Katalonii i tam zimę przepędzić.”

— W liście z Bayonny pod d. 30 Paźdz. czytamy: „Poczta Madrycka z dnia 27 przywiozła następującą depeszę Komendanta Burgos, daty d. 23: „Dowiedziałem się, że Karoliści pod rozkazami *Don Carlosa* przybyli w okolice *Brujata* i wyznaczyłem natychmiast 12 konnych, dla uważania z bliska obrótów, i w nocy jeszcze otrzymałem wiadomienie, że Karoliści przenocowali we wsiach *Fresno*, *Colena*, *Purco* i t. d. Dzisiaj, bardzo rano, zwrócili się oni śpiesznie przez *Oradura* i *Citta-Peralta* ku brodowi *Ebro*. Wszystkie doniesienia zgadzają się, że Karoliści są w najołpakaniejszym stanie i prawie bez odzieży, wystawieni na zimno i głód. Pomiędzy Jenerałami Karolistowskimi, ma także panować wielka niezgoda, a *Moreno* wczoraj został usunięty. Zresztą mówią, iż *Don Carlos* miał oświadczyć, iż pierwey umrze, aniżeli powróci do Nawarry.“ (*A.P.S.Z.*)

ТУРС҃Я.

Konstantynopol, d. 18 Października.

Arcy-Xiąże *Jan* Austriacki po dwutygodniowym pobycie, opuścił tę stolicę i dzisiaj na parochodzie Austriackim *Maria Anna*, wypłynął na morze Marmorskie, udając się do Sмирны, a zamtąd przez Ateny do Tryestu. Nunocyusz Austriacki Baron *Stürmer* i Baron *Testa*, który Arcy-Xięciu podczas jego tu pobytu był przydany za tłumacza, przeprowadzają go do Sмирны. Przed wyjazdem, J. Ces. Wys. oglądał Sułtański Seray, a przytém otworzone mu były pokoje Haremu, po oddaleniu zamtąd wszystkich niewiast, — odznaczenie, jakiego dotąd nikt jeszcze niedostąpił. Na ostatniem tygodniu Xiąże Austriacki odwiedzał często wysokich dygnitarzy Porty, oglądał wszystkie budowy publiczne, wszystkie wojenne i inne zaczynające się jeszcze budować zakłady, co go przez dzień cały tak zatrudniało, iż zawsze późno dopiero wieczorem powracał do swojego hotelu, gdzie potem zwyczajnie obiadował z wielą członkami tutejszego ciała dyplomatycznego. Wczoraj Arcy-Xiąże *Jan* miał audyencyą pożegnalną u Suлтана. Po zwyczajnych grzecznościach, rozłączyli się z widocznym rozrzewnieniem. Sułtan wręczył swojemu gościowi oprawiony w złote ramy, upominek w języku Arabskim, tej treści: „Naywiększa hojność ta jest, która daje, co ma.“ Do pałacu Internuncyatu były potem przysłane podarunki od Suлтана dla Arcy-Xięcia, a między innemi trzy piękne konie wierzchowe, trzy Damsceńskie szable, trzy szale. W towarzystwie J. C. Wys. odjechał Xiąże *Adalbert* Pruski, który z nim również tu przybył. Xiąże *Windischgrätz* pozostanie tu jeszcze i dopiero pojutrze na innym parochodzie uda się w tymże kierunku. J. K. Wys. Xiąże *August* Pruski i Feldmarszałek Porucz. Baron *Hammerstein*, z wielu oficerami Austriackimi przed kilką dniami opuścili Konstantynopol. (*A.P.S.Z.*)

ГРЕС҃Я.

Ateny, dnia 12 Października.

Prezydent Ministrów *P. Rudhart*, z okoliczności dnia imienia Królowey *Jey Mości*, dawał spaniaty bal, który Królewstwo *Ich Mość* zaszczyli swą obecnością.

— На дняхъ ожидаютъ прибытія Его Кор. Высоч. Принца *Августа* Прусскаго и Его Святл. Герцога Максимилиана *Лейхтенбергскаго* въ Пирей. Въ Пирей найдутъ они такое хорошее карантинное заведеніе, какого едва ли можно найти въ какой либо другой Европейской гавани. Число иностранцевъ посещающихъ Грецію и Востокъ чрезвычайно умножилось, чѣмъ по большей части обязаны удобному сообщенію посредствомъ пароходовъ.

— Окружной Полковникъ *Деліани* на дняхъ за покушеніе къ возмущенію представленъ военному суду въ Навпліи. Непонятно, какимъ образомъ чловкъ на этомъ мѣстѣ, могъ такое сдѣлать покушеніе, исполненіе котораго при единодушномъ стремленіи народа къ спокойствію и плодамъ законнаго состоянія, не представляетъ нислѣйшей возможности.

— На дняхъ вышла университетская программа зимнихъ курсовъ съ археологическимъ разсужденіемъ Профессора *Росса*. Къ сожалѣнію есть недостатокъ въ довольно приготовленныхъ слушателяхъ.

— На днях появилась топографическая карта А-
овия, Пирея и их окрестностей, которая отличается
удачным исполнением и может быть интере-
сна даже для иностранной публики.

— Англійскій флотъ, много дней уже стоитъ на якорѣ при Саламинѣ. Говорятъ, что онъ чрезъ нѣсколько дней отплыветъ въ Мальту. Австрійскаго флота подъ предводительствомъ Адмирала *Дондо-лы* ожидаютъ съ Герцогомъ *Иоанномъ* Австрійскимъ въ Пирей.

— Недавно въ епархіи Елиса свирѣтовала такая сильная буря, что два прихода силою воды почти совершенно опустошены. (A.P.S.Z.)

— Wyglądają w tych dniach przybycia Jego Kr. Wys. Xięcia Augusta Pruskiego i JO. Xięcia *Maxymiliana* Leuchtenberskiego do Pireus. W porcie Pireyskim znajdą oni tak dobrze urządzoną kwarantannę, jaka zaledwo exystować może w innym porcie Europejskim. Odwiedzenie przez cudzoziemców Grecyi i Wschodu, już się nadzwyczaj powiększyło, co po większej części przypisać należy ułatwionym związkom za pomocą statków parowych.

— Naczelnik obwodowy *Delijani*, z przyczyny zamachu do zaburzeń, był w tych dniach stawiony przed Sądem wojennym w Nauplii. Jest rzeczą niepojętą, jak jeden człowiek na takim miejscu mógł czynić zamach, powodzenie którego przy sposobie myślenia narodu, który dąży do spokojności i owoców prawnego stanu, nie mogłoby mieć najmniejszego skutku.

— W tych dniach wyszło programma Uniwersyteckie, na zimowe półrocze, zrozprawą archeologiczną Profesora Ross. Na nieszczęście brakuje dostatecznie przygotowanych słuchaczy.

— Wyszła w tych dniach karta topograficzna Aten, Pireum i ich okolic, która się odznacza dokładnym wykonaniem i zapewne nie będzie bez interessu dla publiczności zagranicznej.

— Flotta angielska od kilku dni stoi na kotwicy pod Salaminą. Mówią, że za dni kilka również odpłynie do Malty. Flotta Austriacka pod dowództwem Admirała *Dandolo*, oczekiwana jest do Pireum z Arcy-Xięciem Janem Austriackim.

— Niedawno w diecezyi Elis była tak mocna burza, że dwie parafie gwałtownością wody całkiem prawie zostały spustoszone. (A.P.S.Z.)

К о н с т а н т и н а.

Нынѣ, когда Французы взяли Константиноу, читателямъ нашимъ, вѣроятно, будетъ пріятно прочесть обозрѣніе участи этой древней столицы Нумидіи и описаніе положенія ея въ настоящее время. Мы заимствуемъ эту статью изъ письма, полученнаго изъ Бонны и напечатаннаго въ газетѣ: *Allgemeine Zeitung*. Корреспондентъ этой газеты соединилъ въ письмѣ своемъ всѣ извѣстія, какія онъ только могъ почерпнуть объ этомъ городѣ, изъ древнихъ источниковъ, изъ путешествій Доктора *Shay* и наконецъ изъ свѣдѣній, доставленныхъ ему туземцами.

оставленное ей и Арабами 1), отъ Императора Константина, потому что онъ вновь выстроилъ и украсилъ этотъ городъ, почти совершенно разоренный осадой. Аврелій Викторъ пишетъ о томъ въ Жизнеописаніи Константина: „*Per Africam sacerdotium decretum Flaviae genti, Cirtaeque oppido, quod obsidione Alexandri ceciderat, reposito ornatoque, nomen Constantina inditum*. И такъ Константина есть не что иное, какъ Цирта древнихъ, которую Плиніи полагаетъ довольно точно на разстояніи 48 Римскихъ миль отъ морскаго берега. Въ брошюркѣ Маршала Клозеля сказано: „Цирта, по утвержденію Президента де Бросса (*Brosses*), означена на Финикійскомъ языкѣ: *la ville par excellence*, и этому противорѣчить болѣе древній авторитетъ Бохарта, который утверждаетъ, что Цирта на Пунійскомъ нарѣчій значить просто *городъ* 2). Цирта была столицей древнихъ Нумидійскихъ Государей. Массинисса царствовалъ въ ней въ теченіе цѣлыхъ 60 лѣтъ. Птоломей называетъ ее: *Cirta Julia*, какъ городъ, завоеванный Цезаремъ. Другіе Римскіе писатели именуютъ ее: *Cirta colonnia sittianorum*, потому что Сятій, приверженецъ партіи Цезаря, оказалъ ему большія услуги во время войны Африканской и получилъ за то во владѣніе этотъ городъ, подъ верховнымъ владычествомъ Рима. Цирта была, какъ повѣствуютъ древніе писатели и какъ то свидѣлствуютъ и нынѣ величественныя ея развалины, большимъ, цвѣтущимъ и воинственнымъ городомъ древняго времени. Страбонъ пишетъ: „Массинисса сдѣлалъ Цирту столь могущественною, что она могла выставить въ поле 20,000 пѣхоты и 10,000 конницы.“ Саллустій говоритъ, что Югурта не могъ бы взять Цирту силою, по причинѣ чрезвычайно крѣпкаго ея положенія 3). Впрочемъ, кажется, городъ этотъ очень пострадалъ отъ нападенія Вандаловъ и отъ завоеванія вновь Нумидіи Полководцемъ Велисаріемъ. Вотъ что говоритъ одинъ древній писатель 4) о положеніи этого города во времена Императора Юстиніана: „Окружныя стѣны были столь низки, что чрезъ нихъ весьма легко можно было перелѣзть, и столь не крѣп-

K o n s t a n t y n a.

Teraz, kiedy Konstantyna wzięta została przez Francuzów, zapewne sprawimy przyjemność czytelnikom naszym, udzielając rys tej starożytnej stolicy Numidyj i opisanie jej stanu w obecnym czasie. Bierzymy artykuł ten z listu, otrzymanego z Bony i umieszczonego w Niemieckiej *Gazecie Powszechnej*. Korrespondent tej gazety połączył w liście tym wszystkie wiadomości, które tylko mógł wyczerpnąć o tém mieście ze źródeł starożytnych, z podróży Doktora Shaw, i na koniec z wiadomości, udzielonych mu przez krajowców.

Nazwę Konstantyny, dochowaną nawet przez krą-
jowców 1), nadał temu miastu od swego imienia Cesarz
Konstantyn, podnosząc je z gruzów i upadku, do któ-
rego przez wojnę i oblężenia przywiedzione było. Au-
relius Victor pisze o tém *in vita Constantini*, co na-
stępnie: „*Per Africam sacerdotium decretum Flaviae
genti, Cirtaeque oppido, quod obsidione Alexandri
cecciderat, reposito ornatque nomen Constantina in-
ditum.*” Konstantyna więc jest Cyrta starożytnych, któ-
rą Pliniusz dosyć dokładnie, jako na 48 mil rzymskich
od morza odległą, podaje. Cyrta, według twierdzenia
Prezydenta de Brosses, którego Marszałek Clauzel w
swęj broszurce przytacza, znaczy w języku Fenickim:
miasto przewyborne (*la ville par excellence*). Bochar
jednakże, za którym dawniejsza przemawia powaga, pisze,
że Cirta, po Punicku, znaczy tylko: miasto. 2)—Cyrta była
stolicą Numidii. Massynisa rządził w niej przez lat 60.
Ptolomeusz nazywa ją *Cirta Julia*, jako przez Cezara
zdobytą. Inni pisarze Rzymscy, dają jej nazwę: *Cirta
colonia Sittianorum*, z przyczyny, że Sitiusz, stronnik
Cezara, temuż w wojnie Afrykańskiej wiele poczyni-
wów przysługi, za to, w mowie będące miasto, na wła-
sność pod panowaniem Rzymian otrzymał. Cyrta by-
ła, jak utrzymują dawni pisarze, a okazałe dzisiejsze
zwaliska potwierdzać się zdają, miastem wielkiem, kwi-
tującym i wojowniczym w czasach starożytnych. Stra-
bo pisze: Massynisa, przyprowadził je do takiego sta-
nu potęgi, że mogło wystawić 20,000 piechotników i
10,000 jeźdźców. Salustiusz powiada, że oręż Jugurty
nie mógł podołać przeciwko Gyrce, z powodu mocne-
go jej potożenia 3). Żdaje się wszakże, iż po napadzie
Wandalów i za powtórniem podbiciem Numidii przez
Belizaryusza, wiele ucierpiało. Jeden 3) pisarz staroży-
tny daje taki obraz stanu tego miasta za czasów Cesa-
rza Justiniana: „Wał otaczający był tak niski, że bez
trudności można było przeleźć przez niego, a tak wą-
tły, iż zdawało się, że ci, którzy go stawili, nie mieli
zamiaru używać go do obrony. Wieże były tak dale-
ko od siebie odległe, że atakujący mogli się utrzymać
na odległość pocisku ze strzały; zresztą czas go do szcze-
gół zruynować. Mur zewnętrzny zdawał się jedynie na-
to zbudowanym, ażeby ułatwić napaść nieprzyjaciela.

1) Арабы называютъ этотъ городъ: „Коссамшина.“

2) Bocharti Chan. Lib. I Cap. 24: Cirta, sive punice Cartha, id est civitas.

3) Salust. Bell. Jug. 325. Jugurtha — neque propter naturam loci Cirtam armis expugnare potest.

4) Procopius de aedificiis. Lib. II, cap. 5.

1) Arabowie, mówią „Cossamtina.“

ки, что казалось, будто те, которые воздвигали ихъ, вовсе не имѣли намѣренія употребить ихъ когда либо для защиты. Башни были отдалены одна отъ другой на такое разстояніе, что осаждающіе всегда могли избѣгнуть пускаемыхъ въ нихъ оттуда стрѣлъ. Наконецъ время ихъ совершенно разрушило. Внешнія стѣны, казалось, были устроены только для облегченія непріятелю осады. Ширина ихъ простиралась не болѣе, какъ на три фута, и камни, ихъ составлявшіе, были связаны между собою не иными чѣмъ, какъ грязью. Внизу стѣнъ камни были тверды, а сверху рыхлы. Юстиніанъ велѣлъ исправить всѣ развалины сѣверной и западной стороны этихъ стѣнъ, умножилъ число башенъ вдвое противъ прежняго и приказалъ возвысить какъ ихъ, такъ равно и самыя стѣны. Цирта, стоя на возвышеніи, терпѣла недостатокъ въ водѣ. Юстиніанъ велѣлъ устроить огромный водопроводъ, посредствомъ котораго вода доставлялась во всѣ части города. Всѣ эти построенія снискали ему названіе втораго основателя Цирты. — Греческо-Римское владычество въ Нумидіи, начавшееся съ низверженія съ престола въ 534 году, Гелимера, послѣдняго Вандальскаго Государя, было, по словамъ того же писателя, не столь твердо и прочно, какъ владычество западныхъ Римлянъ. Часто невозможно было переѣзжать изъ одного города въ другой, потому что варвары перерѣзывали всякое сообщеніе. Остатки Вандаловъ, убѣжавъ въ горы, смѣшались тамъ съ покоренными ими и еще многочисленными Нумидійцами, и отъ нихъ произошли нынѣшніе Кабилы. Они не боялись, на своихъ неприступныхъ скалахъ, Полководцевъ Греческихъ Императоровъ, и хотя Саломокъ, преемникъ Велисарія, и имѣлъ нѣкоторый успѣхъ въ стычкахъ съ ними, но не смотря на то, онъ никогда не могъ покорить ихъ совершенно. Таково было положеніе провинціи Африки, какъ внезапно, въ седьмомъ вѣкѣ, Мухаммеданско-Арабскія полчища, соединившія еще тогда съ религіознымъ фанатизмомъ стремленіе къ воинскимъ подвигамъ и славу, нахлынули на Сѣверную Африку, водрузили луну на развалинахъ Картагена и стали распространять новое ученіе и слово, и оружіемъ. — Съ этого времени почти совершенно прекращаются извѣстія о Константинополѣ. Христіанскіе путешественники лишились возможности проникать въ страну, которая изъ нѣдръ своихъ высылала на Европу несмѣтныя толпы варваровъ, угрожавшія Христіанскому міру гибелью. Конечно, отъ времени до времени нѣкоторые цѣлныя Христіане могли попадать въ эту, еще обитаемую и еще довольно обширную тогда столицу Нумидіи; но къ сожалѣнію ни одинъ изъ нихъ не возвратился оттуда на родину, чтобы рассказать соотечественникамъ о внутреннихъ тайнахъ варварскаго міра. Даже въ позднѣйшія времена, когда напослѣдокъ Арабы и Мавры, послѣ осьми-вѣковаго пребыванія въ Испаніи, были изгнаны изъ Европы и съ своей стороны впустили Христіанъ въ Африку, — внутренніе города ея остались неизвѣстными, потому что завоеванія Испанцевъ и Португальцевъ ограничивались только нѣкоторыми приморскими городами, которые всѣ, наконецъ, одинъ за другими были ими снова оставлены. Столица Массиниссы оставалась для образованнаго міра въ продолженіе цѣлаго тысячелѣтія баснословнымъ городомъ, о существованіи котораго ничего уже болѣе не было извѣстно. Ученый Докторъ Шау, жившій въ Варваріи съ 1720 по 1732 годъ, первый, со времени Велисарія, сообщилъ свѣдѣнія о тѣхъ, нѣкогда цвѣтущихъ, Римскихъ городахъ Африки, которые тысячелѣтнее владычество варваровъ болѣею частію превратило въ развалины и дѣлало въ теченіи этого времени недоступными для путешественниковъ. Путешествіе Доктора Шау по Алжиру и Тунису есть образецъ ученой основательности и глубокаго изслѣдованія. Оно и доселѣ употребляется Французами при ихъ экспедиціяхъ во внутренности страны; въ отношеніи же къ Археологіи служить имъ почти единственнымъ руководствомъ. Французскія Археологическія изысканія имѣли съ 1830 года только весьма малыя послѣдствія. Шау, какъ добросовѣстный прозаическій Англичанинъ прежняго времени, далеко превосходитъ Французскихъ путешественниковъ-литераторовъ основательностію и точностію. Въ его сочиненіи, конечно, находятся нѣкоторыя ошибки, но онъ всѣ сдѣланы не добровольно, а произошли единственно отъ лживости извѣстій, сообщенныхъ ему туземными жителями. Никогда Шау не изображалъ, подобно Шатобріану, странъ, которыя вовсе не существовали. Изъ очерковъ Доктора Шау вы знаете Варварію совершенно, между тѣмъ какъ Востокъ, въ изображеніяхъ Ламартина и Шатобріана, остается областію фантазіи, недоступною для взоровъ прозаическихъ.

(Продолженіе впереди.)

wi. Miał tylko trzy stopy szerokości, a kamienie ziemią pospajane. U spodu były kamienie twarde, ale kruche u wierzchołka murów. Justynian kazał wyprządzić wszystkie mury na stronie północnej i zachodniej; pomnożył liczbę wież we dwójnasób i kazał je wraz z murami podwyższyć. Cyrta leżąca na wzgórzu, cierpiała niedostatek wody; Justynian zbudował wielki wodociąg i opatrzył miasto w wodę. Jego dzieła, zjednały mu przyznanie tytułu drugiego założyciela miasta. — Grecko-Rzymskie panowanie w Numidyi, które od chwili zrzucenia z tronu Gelimera, ostatniego Króla Wandalów, zaczęło się roku 534, nie było, jak wspomniony powyżej pisarz zapewnia, ani tyle bezpieczne, ani tyle trwałe, jak poprzednie zachodniorzymskie. Częstość nie można było mieć żadnego związku pomiędzy miastami, ponieważ takowy barbarzyńcy przecinali. Szczątki Wandalów, podobnie, jak wszystkie pokonane ludy, które chcą uciec niewoli, schroniły się w góry, przez co, pomieszawszy się ze zwalczonemi, ale jeszcze licznymi Numidyjczykami, dały początek pochodzeniu dzisiejszych Kabailów. W niedostępnych skałach i zakątkach swoich, nie obawiali się bynajmniej wodzów Cesarzów Greckich, a lubo Salomo, Belizara następcą, odniósł nad nimi niejakie korzyści, nigdy przecież pognać ich nie zdołał. Taki był stan zwanej *Provincia Africa*, gdy w siódmym wieku, Mahometanisko-Arabskie tłumy Wschodu, łącząc naówczas z fanatyzmem religijnym zapal wojenny i żądzę sławy, zalały Północną Afrykę i zatknęły półkole na Kartaginy zwaliskach, a nową naukę mieczem i słowem rozszerzały. — Od tego czasu nie mamy żadnego podania, żadnego śladu o Konstantynie. Niepodobniestwem było dla chrześcijańskich wędrowników dostać się do kraju, który sam swych własnych barbarzyńców hordy do Europy zasysał, i w samo serce chrześcijańskiej części świata godził. Bydź może, iż nie jeden z niewolników chrześcijańskich został zagwany do zamieszkałej jeszcze, a znakomitej niegdyś stolicy Numidyi, ale nie masz śladu, żeby z nich który powrócił i ziomkom swoim o tajemnicach barbarzyńskiej części świata, wiadomość jaką udzielił. Później nawet, gdy nareszcie Arabowie i Maurowie po swém osiemsetletnim zasiedleniu się w Hiszpanii, z Europy wyparci zostali, a Chryścianie ze swojej strony do Afryki wylądowali, pozostały środkowe miasta nieznanie, bo zdobycze Hiszpanów i Portugalczyków, ograniczały się jedynie na kilku miastach nadbrzeżnych, z których następnie kolejno ustąpić znowu musieli. Tymto sposobem była stolica Massynisy, dla ucylizowanego świata przez tysiąc lat, miastem niejako bajecznym, nawet nie wcale o bycie tegoż nie wiadomo. Uczony Doktor Shaw, od roku 1720 do 1732 mieszkający w Barbaryi, był pierwszy z podróżnych, który od czasów Belizara udzielił wiadomości o stanie dawnych, niegdyś kwitnących miast Rzymskich Afryki, już w ten czas tysiącoletnią w tychże rezydencją barbarzyńców po większej części w zwaliska zmienionych, a dla wędrowników wcale nieprzystępnych. Podróż Shawa po regencyi algierskiej i tunetańskiej, jest arcy-dziełem naukowej gruntowności i głębokich badań. Dziś jeszcze, służy Francuzom opis Shawa za jedyne-go przewodnika przy wyprawach w głąb kraju przedsięwziętych, co zaś do archeologii, służy prawie dla nich za jedyne przewodnictwo. Francuskie archeologiczne badania, wydały od roku 1830, tylko nader szczupły rezultat. Shaw jest sumienny Angielski prozaik dawniejszego czasu, w gruntowności i pewności daleko przewyższa Francuskich wojażerów i literatów. Są wprawdzie niejakie błędy w dziele Shawa, ale nie popełnione rozmyślnie; powstały jedynie z mylnych opowiadań i doniesień krajowców. Nigdy Shaw, tak, jak Chateaubriand nie wyobrażał krajów, które nigdy nie istniały. Z jego szkiców nie trudno poznać Barbaryę, kiedy tymczasem Wschód, jakim go Chateaubriand i Lamartine skreślili, pozostanie krajną uroją, której widzieć nigdy oczy prozaików nie będą miały szczęścia.

(Dalszy ciąg nastąpi.)